

Remissvar på betänkandet ”Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen” (SOU 2020:73)

Här följer Hällefors Tierp Skogars remissvar på Skogsutredningens betänkande: Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen, SOU 2020:73. Våra synpunkter följer betänkandets disposition där respektive förslag återges som rubrik med Hällefors Tierp Skogars ställningstagande och eventuella kommentarer därefter.

Sammanfattning av Hällefors Tierp Skogars synpunkter på betänkandet

Hällefors Tierp Skogar anser att ett av betänkandets viktigaste konstateranden är att den stora schismen som finns mellan skogens aktörer till stor del är en följd av att det inte är tydligt vad som ska uppnås från ett politiskt håll och att det saknas medel för att uppnå de mycket högt uppsatta målen.

Ökade insatser för en myndighetsdefinierad naturvård ges stor vikt i utredningen vilket i många fall kan motverka ambitionerna om en stärkt äganderätt. Utredningen motiverar ofta naturvårdssatsningar med att det är nödvändigt utifrån långtgående tolkningar av Sveriges internationella åtaganden. Med en syn på Sveriges internationella åtagande som bättre stämmer överens med övriga länder i EU minskar eller utgår behovet av att tillsätta ett vetenskapligt råd för att utreda konnektivitet och representativitet samt att ta fram en bristanalys av biologisk mångfald.

I dagsläget finns en orimlig förväntan på skogens aktörer att lösa ut de politiskt högt satta nationella målen med otillräckliga medel. Otillräckligheten har skapat en spelplan med otydliga gränser och luddiga prioriteringar, en gråzon som har grumlat dialoger till följd av oklara förutsättningar och som har försvagat äganderätten.

Utredningen förordar en lösning där miljömålen för skogen ska sättas utifrån förslag från myndigheter och ett vetenskapligt råd medan förslag till ett produktionsmål ska tas fram av en brett sammansatt intressentgrupp i ett skogsprogram. Med ett sådant tillvägagångssätt är risken överhängande att målen fortsatt förblir oförenliga och att konflikterna i skogen permanentas. Hällefors Tierp Skogar förespråkar att målen för produktion och miljö bereds parlamentariskt, avvägs politiskt och beslutas samlat.

Förslaget att formellt skydd helt ska bygga på frivillighet är positivt, men omfattande undantag från frivilligheten riskerar att undergräva värdet av förslaget.

Förslaget om skattefrihet för intrångsersättning och förändrad beskattning av naturvårdsavtal är bra.

2(7)

Hällefors Tierp Skogar delar utredningens slutsats att nyckelbiotopsinventeringen står i strid med förvaltningslagen och att den därför bör upphöra.

Hällefors Tierp Skogar är starkt kritiska till förslaget att en avverkningsanmälan inte ska betraktas som en anmälan enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Skogsstyrelsen är i detta fall tillsynsmyndighet för berörda åtgärder och förslaget skulle leda till ökad administration och längre handläggningstider när önskemålet är det motsatta, dvs. kortare handläggningstider.

Svensk miljöpolitik och Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald (8)

Utredaren har bortsett från sitt uppdrag att lämna förslag på hur internationella åtaganden ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi. Istället har man valt tolkningar som tidigare gjorts av berörda myndigheter, vilket får negativa konsekvenser för bioekonomin.

Utredningen anser att skogsområden måste utgöras av värdekärnor för att få tillgodoräknas som mål för avsättningar. Vidare att de bevarade värdekärnorna inte är tillräckligt väl förbundna trots att huvuddelen av den svenska naturen utgörs av skogar förbundna i en grön infrastruktur, till skillnad från många andra länders natur.

EU har i sin biodiversitetsstrategi till år 2030 antagit att 30 % av naturen ska skyddas. Med detta mål är det viktigt att Sverige anpassar sin syn på vad som är skyddad natur till gängse EU-nivå. Att sätta av 30 % av den svenska skogen i form av värdekärnor är inte realistiskt.

Ett annat exempel, där EU-anpassning behövs, är Sveriges rapportering av bevarandestatus till EU (art. 17 livsmiljödirektivet). Sverige (Artdatabanken) sätter som referensareal att naturtypsklassad skog ska utgöra minst 20 % av respektive naturtyps förekomst i ett tänkt förindustriellt tillstånd för att naturtypen ska ha gynnsam bevarandestatur. Andra EU-länder sätter vanligen referensarealen till arealen då EU-direktivet började gälla.

Nationell samordnare för skogsprogrammet (9.3)

Hällefors Tierp Skogar anser att det är viktigt att skogsprogrammets vision kvarstår och att det finns en tydlig politisk inriktning kring vad programmet ska uppnå. En breddning av programmet riskerar att medföra att man tappat fokus på det viktiga uppdraget om en växande bioekonomi. Hanterandet av övriga frågor bör ha en koppling till bioekonomin eller tas upp i den mån det behövs för att förhindra begränsningar för en växande bioekonomi. Hällefors Tierp Skogar avstyrker inrättandet av en nationell samordnare enligt utredningens förslag.

En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen (9.4)

Vi instämmer i förslaget och ser det som positivt med ett mer genomtänkt fokus på Sveriges skogsproduktion, med mål och medel för en kvantifierad hållbar skogsproduktion som kan omsättas i uttag av biomassa. Vi ser det som en självklar utgångspunkt att ställa upp och förtydliga mål för tillväxt respektive biologisk mångfald så att de balanseras och är förenliga med varandra. Tillväxtmål och miljömål bör förhandlas politiskt och i ett sammanhang, t.ex. i form av en parlamentarisk beredning, för att få långsiktighet och undvika låsningar mellan intressegrupper.

Regelförenklingar för skogsbruket (9.5)

Vi har inga invändningar mot förslaget om en regelöversyn och de förslag till ändringar i Skogsvårdslagen som presenteras, även om förslagen om lägsta ålder för förnygringsavverkning (LÅF) och ransonering av äldre skog inte är prioriterade regelförenklingar för Hällefors Tierp Skogar. Vi ser dock gärna att delar av skogsvårdslagen som hindrar ökad tillväxt ses över, exempelvis regler för skogsgödsling.

Rådgivning för produktion, naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket (9.6)

Hällefors Tierp Skogar ser positivt på förslagen kring rådgivning eftersom det signalerar en önskad ökad tyngd åt produktionsfrågor. Nationella produktionsfrågor har tidigare till stor del undvikits trots strävan mot en cirkulär bioekonomi där samhällets ökande behov av skogsråvaror utgör en viktig komponent.

Klövviltsförvaltning (9.7)

Vi instämmer i förslaget eftersom det är av stor vikt att målen kring adaptiv förvaltning och balans mellan viltstammar och fodermängd uppnås. Vi ser det som positivt att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket utreder möjliga förändringar i syfte att uppnå minskade betesskador och färre viltolyckor.

Skogsskadecenter (9.8)

Hällefors Tierp Skogar menar att förslaget delvis är överspelat i och med att SLU har fått i uppdrag att bygga upp ett nytt skogsskadecentrum som ska drivas och utvecklas i samverkan med skogssektorns intressenter och i samarbete med Skogsstyrelsen. Satsningar inom området bör fokuseras dit.

Mer kunskap behövs för att avgöra hur Sverige uppfyller åtaganden om bevarande av biologisk mångfald (9.9)

Hällefors Tierp Skogar avstyrker utredningens förslag om tillsättande av ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald i skogen. Det vetenskapliga rådets uppgift verkar vara menat att vetenskapligt avgöra frågor som är politiska. Universiteten bör kunna bidra med den objektivt vetenskapliga grund som behövs.

Hällefors Tierp Skogar är kritiska till att genomföra en bristanalys för biologisk mångfald i skogen utifrån utredningens utgångspunkter. Hur mycket skog som behöver avsättas kan inte avgöras vetenskapligt utan måste avvägas politiskt mot andra samhällsmål.

Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen (9.10)

Hällefors Tierp Skogar instämmer i förslaget och välkomnar att politikerna sätter ner foten i frågan och gör ett tydligt ställningstagande om vilka arealer och vilka skogstyper som ska avsättas för naturvård för att vi ska nå Sveriges internationella åtaganden och nationella mål.

Det är glädjande att utredningen pekar på att de internationella åtagandena lämnar stort handlingsutrymme för staten att tolka sina förpliktelser. Risk föreligger att överimplementera och anpassa verkligheten till målbilder som inte är en följd av internationella åtaganden. Utredningens slutsats är att det på kort sikt i praktiken är omöjligt att förena Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald med den växande cirkulära bioekonomi som behövs för att nå andra samhällsmål känns realistisk, men underlag för beräkningen behöver preciseras. I annat fall är det uppenbart att resultatet blir en orealistisk strävan mot oförenliga mål. Sveriges undertecknande av EU:s agenda 2030 är långtgående. En fråga som går att ställa är, hur det harmonierar med en samtidigt hög ambition i fråga om biomassaproduktion för att stötta en cirkulär bioekonomi. Risken är uppenbar att tecknade internationella åtaganden om biologisk mångfald och en växande cirkulär bioekonomi är oförenliga.

Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen (9.11)

Hällefors Tierp Skogar är kritiska till förslaget att statens naturvårdsambitioner ska konkretiseras i ett handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen med utredningens utgångspunkter. Behovet av ett sådant handlingsprogram kan inte bedömas före ett politiskt beslut om hur Sveriges internationella åtaganden ska tolkas.

Mycket viktigt för statens trovärdighet i naturvårdsarbetet att uppsatta naturvårdsmål matchas med jämförande nivå på finansiella medel. Statens naturvårdsambitioner uttryckta genom länsstyrelser och Naturvårdsverk måste hanteras i proportion till de medel som staten ställer till förfogande, dels genom bytesmark, dels finansiellt. För Hällefors Tierp Skogar utgörs ca 5 % av skogsmarksarealen av reservatsplaner initierade av länsstyrelsema för 10-15 år sedan som sedan dess stått orörda utan att staten under den tiden erbjudit vare sig ersättningsmark eller pengar i utbyte. Detta förhållningssätt är ohållbart. Skog som ska brukas behöver skötsel och vård, även naturvårdsavsättningar behöver i vissa fall skötsel och vård för att främja de naturvårdskvaliteter som är föremål för avsättning.

5(7)

Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog (10.2)

Vi instämmer i förslaget. Det uppfattas positivt att det är utredningens ambition att höga naturvärden inom fastigheten ska uppfattas som positivt av markägaren. Det ska inte längre uppfattas som en risk eller innebära ett intrång i brukandet av skogstillgången, med mindre än att staten ska kunna erbjuda ersättningsmark eller ekonomisk ersättning, för det intrång eller inlösen av skogsmark som blir följden av att skogsfastigheten har höga naturvärden som är värda att bevara, enskilt eller i ett större sammanhang

En positiv ansats i utredningen är att skogsägaren kompenseras fullt ut för värdet av gjorda avsättningar som markägare och myndighet enas om, är den viktiga principen i hanteringen av för naturvärden värdefull skog på privat mark. Staten behöver säkra tillgång på medel för att kunna förverkliga avsättningar till "frivilligt formellt skydd". Mål och medel hör ihop.

Naturvårdsavtal i avvaktan på beslut om formellt skydd (10.3.4)

Hällefors Tierp Skogar ser positivt på förslaget om väntansavtal och att dessa tecknas redan när arbetet inleds eller områden identifieras som aktuella för formella avsättningar.

Ersättning för naturvård (10.4)

Förslagen kring skattefri ersättning för naturvård ses som positivt. Det förenklar hanteringen av ersättningar för såväl stat som skogsägare. Samtidigt missgynnas inte den som har låga ingångsvärden för sin fastighet eller saknar avdragsutrymme i sin beskattning av skogsrörelsen.

Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling (10.5)

Vi ser positivt på förslaget dock med viss tillförsikt inför uttalanden kring naturturismen ekonomiska betydelse. Vi ser det som ytterst positivt att utredningen pekar ut att det måste utvecklas modeller och praxis för samverkan med privata markägare så att dessa får ta del av turismens intäkter, antingen direkt via arrenden och gemensamma affärsupplägg eller indirekt via ökad konsumtion på resmålet. Det är nämligen ingen självklarhet att markägaren får ta del av de inkomster som den faktiska naturturismen inbringar.

Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar (12)

Hällefors Tierp Skogar välkomnar ett stopp på nyckelbiotopsinventeringarna. Detta ligger i linje med tankarna om det "frivilliga formella skyddet" och med förvaltningslagen samt bidrar till att minska polariseringen i den svenska skogsdebatten.

Förslaget om gallring av nyckelbiotopsregistret är likaså välkommet. Nuvarande publika databas med mängder av felaktigt dragna kartfigurer föreställande nyckelbiotoper har

6(7)

gång på gång visat sig ställa till med stora missförstånd och underblåst motsättningar i skogsdebatten. De skogsägare som vill bör också kunna ansöka om att få sina objekt borttagna från registret. Staten kan då välja att ge skogsområdet ett formellt skydd eller avregistrera biotopen.

Kunskaper om naturvärden i skogen (13)

Hällefors Tierp Skogar ställer sig tveksamma till utredarens bedömning att miljöbalkens kunskapskrav inte tar någon hänsyn till om en verksamhet innebär pågående markanvändning eller inte. Utgångspunkten bör vara att man har rätt att fortsätta pågående markanvändning tills staten visar goda skäl för motsatsen. Detta är en följd av grundlagsbestämmelsen i 2 kap. 15 § regeringsformen, vilken här har företrädare framför miljöbalken.

Ett kunskapskrav i skogsvårdslagen (14.1)

Vi instämmer i att det är rimligt att en inlämnad avverkningsanmälan är komplett när den lämnas in. Däremot är vi kritiska till förslaget att underrättelse till Skogsstyrelsen om avverkning, uttag av skogsbränsle eller skyddsdikning inte längre ska utgöra en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. De innebär att vi parallellt med avverkningsanmälan måste göra en separat samrådsanmälan enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Det medför både mer administration för oss och ökad belastning på myndigheterna.

Förslag om kunskapsunderlag och inventeringar (14.3)

Hällefors Tierp Skogar anser att det är rimligt att staten inventerar naturvärden i den omfattning som behövs för samhällets mål om ytterligare formellt skydd. Det förutsätter dock att samhällets mål om avsättningar först beslutats politiskt och att Skogsstyrelsen därefter, i särskilda regeringsuppdrag, får i uppgift att inventera sådana värden. Det är då viktigt att inventeringens mål och syfte är tydligt beskrivna och avgränsade så att myndighetsutövning med inslag av tjänsteutövarns egna målbilder, utöver det i uppdraget beskrivna, undviks. Att naturvärdesinventeringar skrivs in som ett generellt uppdrag i Skogsstyrelsens instruktion riskerar att medföra samma konsekvenser som nyckelbiotopsinventeringen, särskilt när underlaget ska delas till skogens alla aktörer för att uppnå konnektivitet i landskapet. Hällefors Tierp Skogar avstyrker därför införandet av naturvärdesinventeringar enligt förslaget.

Kortare handläggningstider hos Skogsstyrelsen (14.4)

Vi ser det som positivt om Skogsstyrelsens handläggningstider kan kortas men är negativa till förslaget då det kunskaps- och redovisningsförslag som föreslås medför en osäkrare och troligen minst lika lång handläggningstid som nuvarande rutin.

7(7)

Förslag till tydligare lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog (15.6)

Utredningens förslag att Skogsstyrelsen ska hantera ersättningsfrågan i samband med att avverkningstillstånd avslås (§ 15 Skogsvårdslagen) ses som positivt. Likaså positivt är att ersättningsreglerna lyfts över från Miljöbalken till Skogsvårdslagen. Att beslut och konsekvenser av beslut hanteras i ett sammanhang och av en myndighet, Skogsstyrelsen, ses som positivt.

En statlig satsning för bevarande och utveckling av de stora sammanhängande naturskogarna med mycket höga naturvärden (16.2)

Vi ser positivt på förslaget, det är bra att staten tar ansvar för att skydda ett så stort och sammanhängande skogsområde som är unikt för västra Europa. Det är dock viktigt att den stora skuld i form av befintliga reservatsförslag som väntar på lösning, i form av bytesmark eller finansiella medel, hanteras innan nya förslag tas fram.

Återigen måste mål och finansiella medel harmoniera och takta med varandra, så att tillräckligt med bytesmark och pengar löpande ställs till förfogande för skydd av vanlig skog och fjällskogsmiljöer. För att uppnå stora sammanhängande områden är det ett rimligt antagande att betydande arealer produktionsskog med låga naturvärden även måste lösas in. Samtidigt måste produktionsbortfallet av skogsprodukter värderas i ljuset av samhällets behov av omställning till en stärkt bioekonomi. Det är också viktigt att beakta att små privata jord- och skogsbrukare ofta bor i anslutning till sin fastighet och därmed inte har samma möjligheter som större skogsföretag att fortsätta sin verksamhet på bytesmark belägen långt ifrån det aktuella reservatet. En relevant beräkning av produktionsbortfallet och samhällsekonomiska effekter i glesbygd efterlyses därför.

För Hällefors Tierp Skogar AB

Dan Glöde, VD